

Δραστηριότητες υπαίθρου & περιβαλλοντική ευθύνη

Σταυρούλα Χριστοδουλοπούλου,
Βιολόγος,
Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής
Ιστορίας Κρήτης

**Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον**

Διαδικτυακή συζήτηση «Δικαίωμα και ευθύνη για το
περιβάλλον», 24/02/2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

Μουσείο
Φυσικής
Ιστορίας
Κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Η παρουσία του ανθρώπου στο περιβάλλον/φυσικό οικοσύστημα συνδεόταν στο παρελθόν με την επιλεκτική εκμετάλλευση

Τα οφέλη ήταν αμοιβαία ... για τον άνθρωπο και τη φύση

Οικοσυστημικές υπηρεσίες

Οικοσύστημα

Προμηθευτικές

Ρυθμιστικές

&

Διατήρησης

Πολιτισμικές

Κοινωνία

Υπαίθριες δραστηριότητες Αναψυχής & Τουρισμού της υπαίθρου

Στη χέρσο & στο υδάτινο περιβάλλον

*ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ / ΜΑΖΙΚΕΣ
& ΦΙΛΙΚΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

Είναι δραστηριότητες αναψυχής αυτές που:

A. απαιτούν μηχανική υποστήριξη
(μηχανοκίνητος αθλητισμός)

B. επιβάλλουν τη συμμετοχή άλλων έμβιων όντων
(π.χ. ιππασία)

Γ. προκαλούν με συνειδητό ή ασυνείδητο τρόπο
αλλοίωση του περιβάλλοντος;;;

Το κοινό απεύθυνσης:

Όλοι οι άνθρωποι....

....Σχολεία, Τουρίστες, συμμετέχοντες

σε προγράμματα θεραπευτικής γυμναστικής ή απλώς τυρβάζειν!

Πεζοπορία
Αναρρίχηση
Καγιάκ
Ποδηλασία
Ράφτινγκ
Ιστιοπλοΐα
Κατάδυση

Δραστηριότητες αναφυκής & όχληση στο περιβάλλον

- Διάσχιση φαραγγιών, αναρρίχηση και παραπέντε σε περιοχές με επιβεβαιωμένη αποικία/επικράτεια αρπακτικών πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο φωλεοποίησης και αναπαραγωγής
- Πεζοπορία εκτός μονοπατιών ιδιαίτερα μέσα από ευαίσθητους οικοτόπους (π.χ. εποχικά λιμνία, υγροτόπους, αμμοθίνες κ.λπ.)
- Μηχανοκίνητος αθλητισμός και ποδήλατο βουνού εκτός δρόμου ή μονοπατιών, ιδιαίτερα σε ευαίσθητους οικοτόπους (π.χ. εποχικά λιμνία, υγροτόπους, αμμοθίνες, φρύγανα κ.λπ.)
- Ελεύθερη κατασκήνωση, ιδιαίτερα σε δασικές και παράκτιες περιοχές υψηλής ευαισθησίας και αισθητικής αξίας π.χ. κεδροδάση, αμμοθίνες
- Επίσκεψη σε έγκοιλα που φιλοξενούν ευαίσθητα είδη (χειρόπτερα, ασπόνδυλα, αρθρόποδα κ.λπ.), αλλά με γεωλογικούς σχηματισμούς, χωρίς την τήρηση στοιχειωδών κανόνων επίσκεψης (πολυπληθείς ομάδες, μακρόχρονη παραμονή, διανοίξεις κ.λπ.), ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής

Εκβολές Αποσελέμη. Πόπη Μπαξεβάνη©Αρχειο ΜΦΙΚ

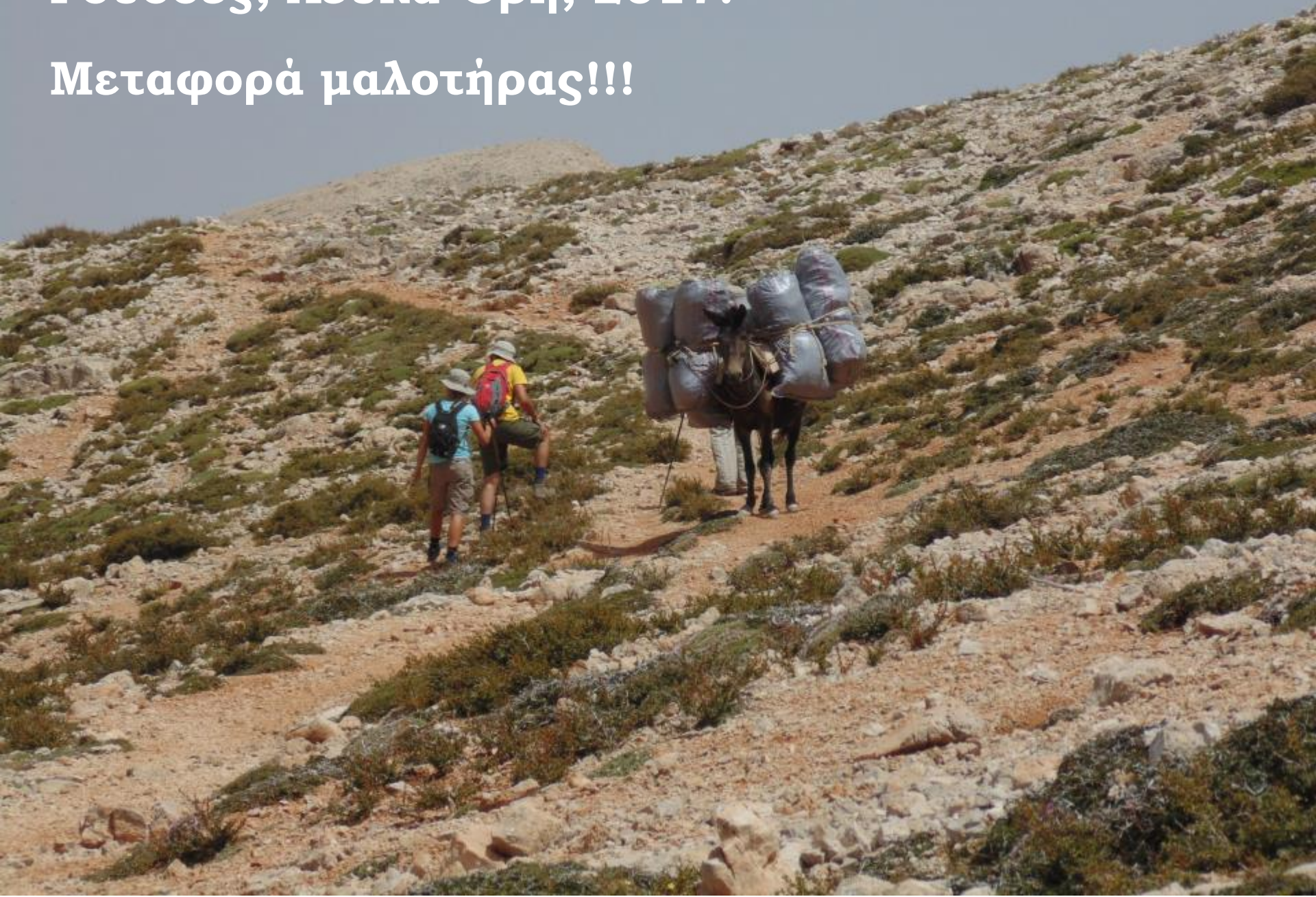

Κάλυμνος Ε. Γεράκη, 2019

Ρουσσές, Λευκά Όρη, 2017.

Μεταφορά μαλοτήρας!!!

Απαγορεύεται βάσει νομοθεσίας

[ν. 1650/1986, ν. 4042/2012]

- κάθε δραστηριότητα εντός των περιοχών απόλυτης προστασίας των Προστατευόμενων Περιοχών NATURA
- η θήρα ειδών της άγριας ζωής και μη θηρεύσιμων ειδών σε όλη την επικράτεια
- η θήρα χωρίς νόμιμη άδεια, εντός οικιστικών περιοχών και σε ακτίνα 250 μέτρων από αυτές, εντός υγροτόπων, εντός καλλιεργούμενων και περιφραγμένων εκτάσεων, σε πυρόπληκτες εκτάσεις, σε περίπτωση χιονοπτώσεων, αρχαιολογικούς χώρους, χώρους όπου υπάρχουν υποδομές ΔΕΗ, γύρω από φράγματα και 300 μέτρα από τις ακτές
- η τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων
- η εκρίζωση ή η ολοκληρωτική αποκοπή των βλαστών παντός είδους αρωματικού, φαρμακευτικού, μελισσοκομικού, ανθοκομικού και διακοσμητικού φυτού, δενδρυλλίου, θάμνου, φρυγάνου ή πόας σε ΠΠ NATURA 2000, Καταφύγια Άγριας Ζωής, Πρ. Υγρότοπους
- η συλλογή **για εμπορία** μαλοτήρας, ματζουράνας, δίκταμο, φασκόμηλου και ρίγανης σε όλες τις περιοχές NATURA 2000 και ΚΑΖ
- η χρήση μηχανοκίνητων οχημάτων εκτός δρόμου

Επιτρέπεται βάσει νομοθεσίας

[ν. 1650/1986, ν. 4042/2012]

- η μελισσοκομία, η βόσκηση, οι αγροτικές δραστηριότητες, κτηνοτροφικές δραστηριότητες
- **ο οικοτουρισμός, οι αθλητικές δραστηριότητες, οι δραστηριότητες αναψυχής, τα ορειβατικά καταφύγια**
- η οδοποιία **μετά από Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση** (μελέτη επιπτώσεων εντός NATURA 2000), χορήγηση ΕΠΟ και για συγκεκριμένο χρόνο,
- η θήρα των ειδών που αναφέρονται στην Υ.Α. 127568/2533/07-08-2015 (ΦΕΚ Β 1670) (π.χ. από 20/08/15 - 29/02/16 επιτρεπόταν η θήρα λαγών, κουναβιών, τσίχλας, μπεκάτσας κ.ά.)
- η δόμηση **μετά από αυτοψία** και άδεια των αρμοδίων αρχών
- **τουριστικές** και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, λατομεία, μεταλλεία **μετά από Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση**
- η συλλογή μαλοτήρας, ματζουράνας, φασκόμηλου και ρίγανης **για την κάλυψη ατομικών αναγκών** (500 γρ. την εποχή ανθοφορίας - ωρίμανσης, με χρήση ψαλίδας ή μαχαιριού και χωρίς να αποκόπτονται όλοι οι βλαστοί κάθε φυτού ώστε να είναι ασφαλής η αναπαραγωγή τους)

**Ότι είναι νόμιμο
δεν είναι απαραίτητα
και περιβαλλοντικά ηθικό...**

Μαριδάκι, Πόπη Μπαξεβάνη

Σταλαγματικό πεδίο αναρρίχησης Κάλυμνος

Photo: Nikolaos Smalios

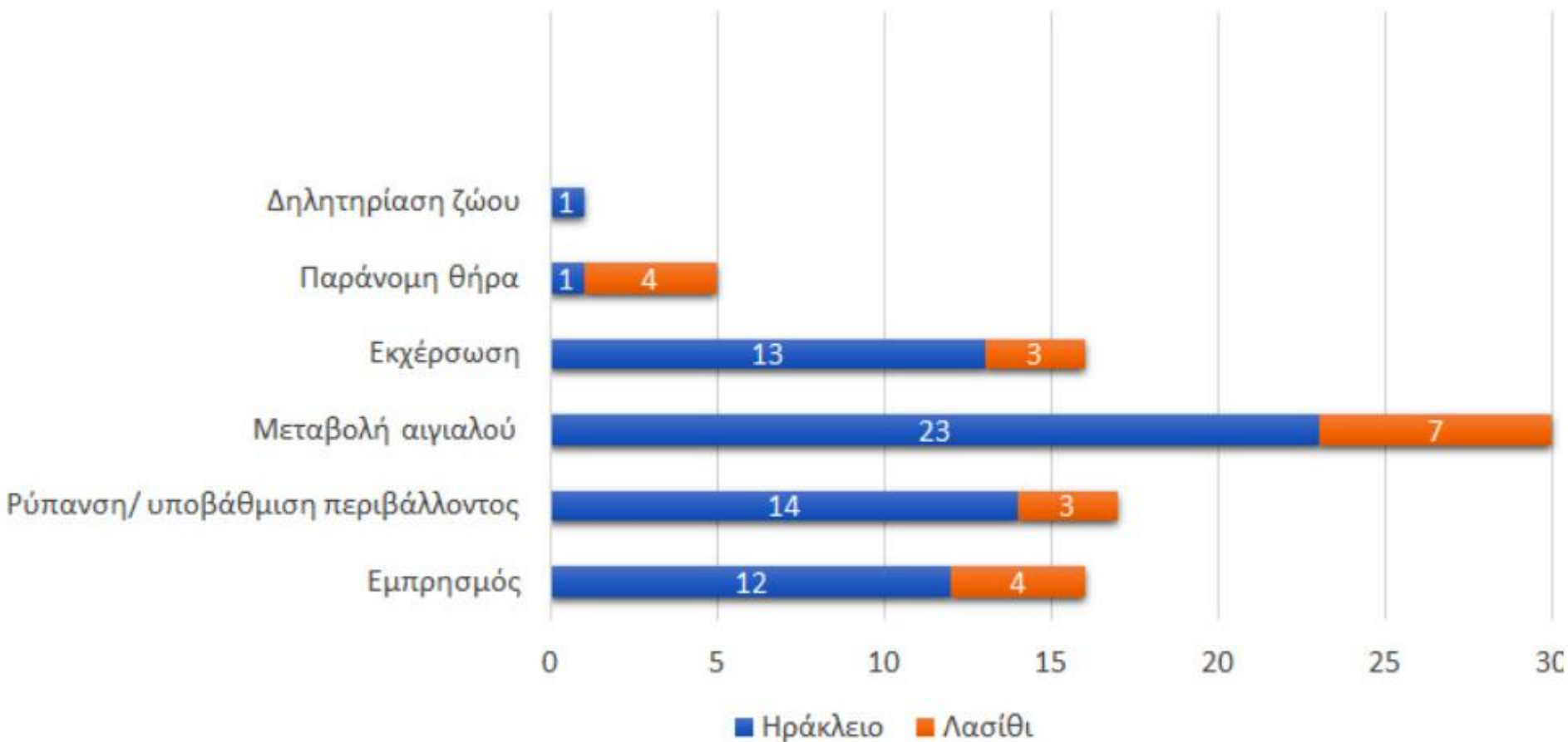

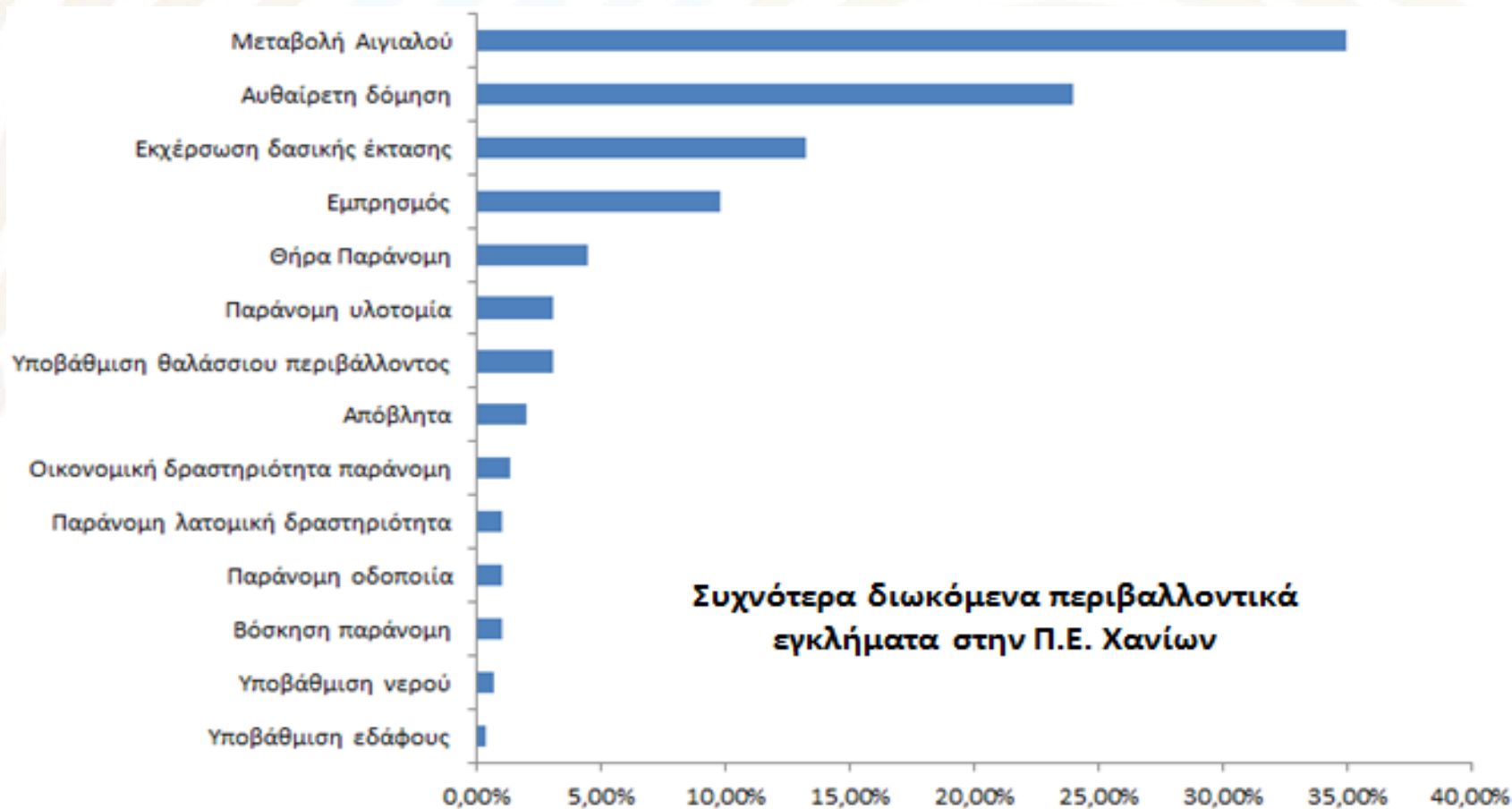
Photo:Kalymnos Rescue team

Έρευνα περιβαλλοντικής παραβατικότητας & Κυριότερες περιβαλλοντικές παραβάσεις & Εγκλήματα κατά της άγριας ζωής

Συχνότερα διωκόμενα περιβαλλοντικά εγκλήματα Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων Ανατ. Κρήτης 2015-2019

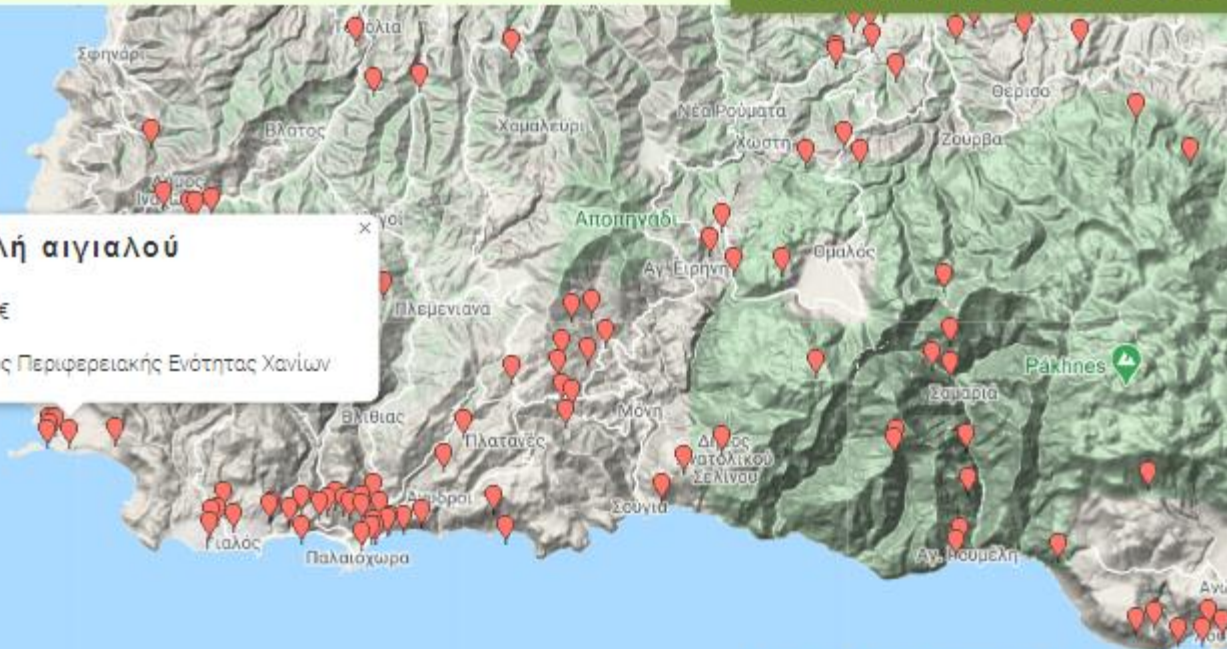

(2019) Μεταβολή αιγιαλού

Χανιά
 Πρόστιμο έως 1.000 €
 GR4340002
 Τμήμα Περιβάλλοντος Περιφερειακής Ενότητας Χανίων

**Μποτιλιάρισμα στο... Ελαφονήσι-7.500 τουρίστες
ακινητοποιημένοι στο νησί
GR4340002 - Νήσος Ελαφόνησος και παράκτια
θαλάσσια ζώνη**

Νόμος 3939/2011 για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και το Άρθρο 13:
α) Δεν επιτρέπεται η κίνηση μηχανοκίνητων οχημάτων εκτός οδικού δικτύου σε οικολογικά ευαίσθητες εκτάσεις, όπως ενδεικτικά, μόνιμες ή εποχικές λίμνες και τέλματα και οι ακτές τους, ο αιγιαλός, οι αμμοθίνες [...] β) Δεν επιτρέπεται η, μέσω της κίνησης μηχανοκίνητων οχημάτων, αυτόβουλη δημιουργία νέων ή η επέκταση υφιστάμενων δρόμων σε δασικά, χορτολιβαδικά και παράκτια οικοσυστήματα. Οι αμμόλοφοι ή θίνες είναι ευαίσθητα και πολύτιμα οικοσυστήματα γεμάτα από ζωή. Προσφέρουν σημαντικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, π.χ.αποτρέπουν τη διάβρωση της παράκτιας ζώνης και αποτελούν αντιπλημμυρικό φράγμα για το νερό της θάλασσας.

Σπήλαιο Μιλάτου, Μαυρόκωστα Χ. 2021

Γαϊδουρονήσι. Μπάμπης Φασουλός ©Αρχειο ΜΦΙΚ

Πόντες, Βαθύ Μεσσαράς.

Πόπη Μπαξεβάνη©Αρχειο ΜΦΙΚ

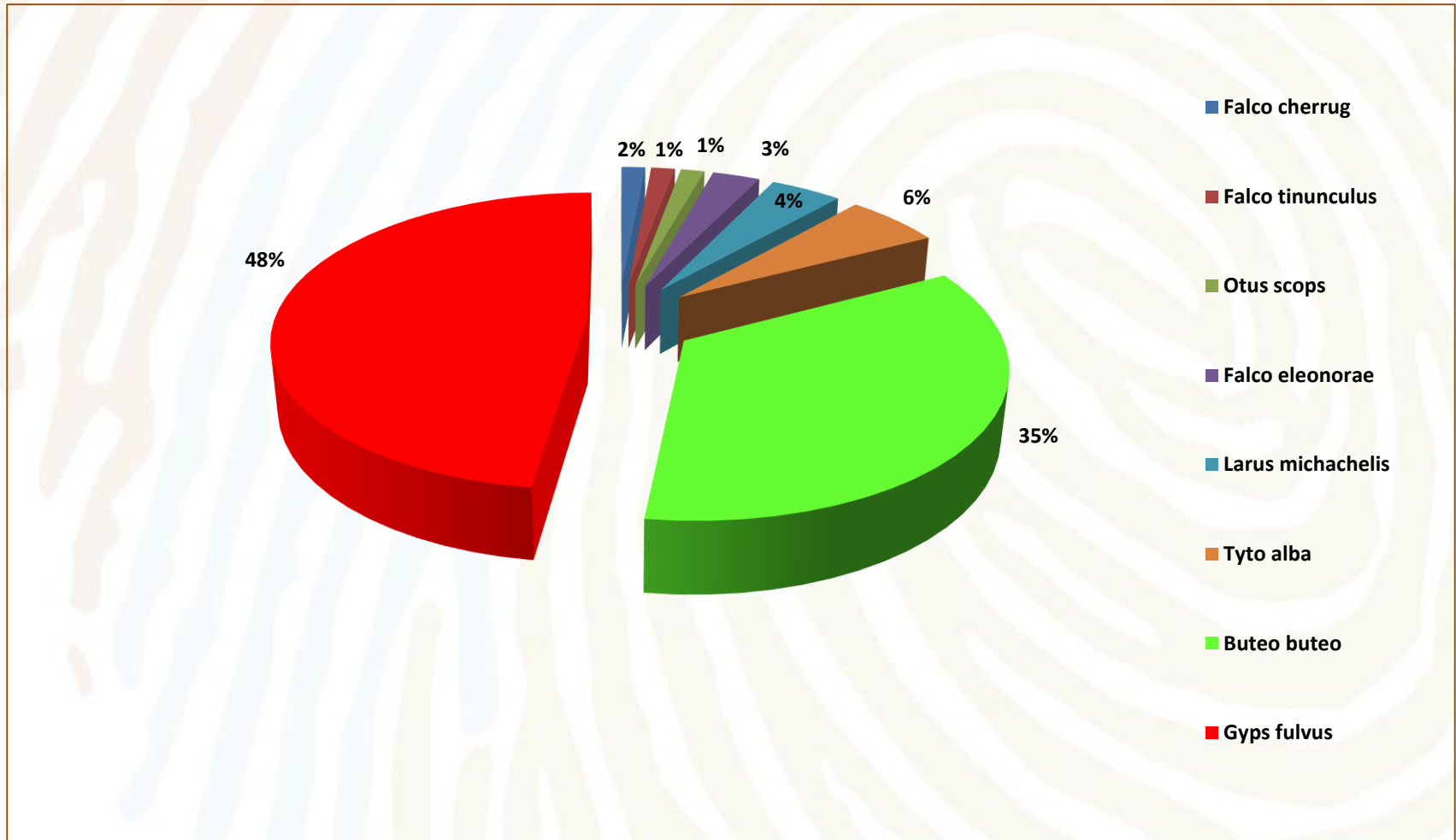

Εκβολές Καρτερού. Πόπη Μπαξεβάνη©Αρχείο ΜΦΙΚ

Εγκλήματα κατά της άγριας ζωής?

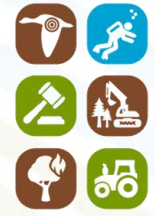
Ποσοστά ειδών με συμπτώματα δηλητηρίασης ΜΦΙΚ: 2007-2012

Σε περίπτωση
εντοπισμού
περιβαλλοντικών
παραβάσεων:
αντίδραση ή
αδιαφορία;

Τελικά,
η προστασία του περιβάλλοντος
είναι δικαίωμα, ευθύνη ή υποχρέωση;

Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον

Η Αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει»

&

Οδηγία για την Περιβαλλοντική Ευθύνη

Γιατί οι πολίτες ανέχονται την περιβαλλοντική υποβάθμιση;

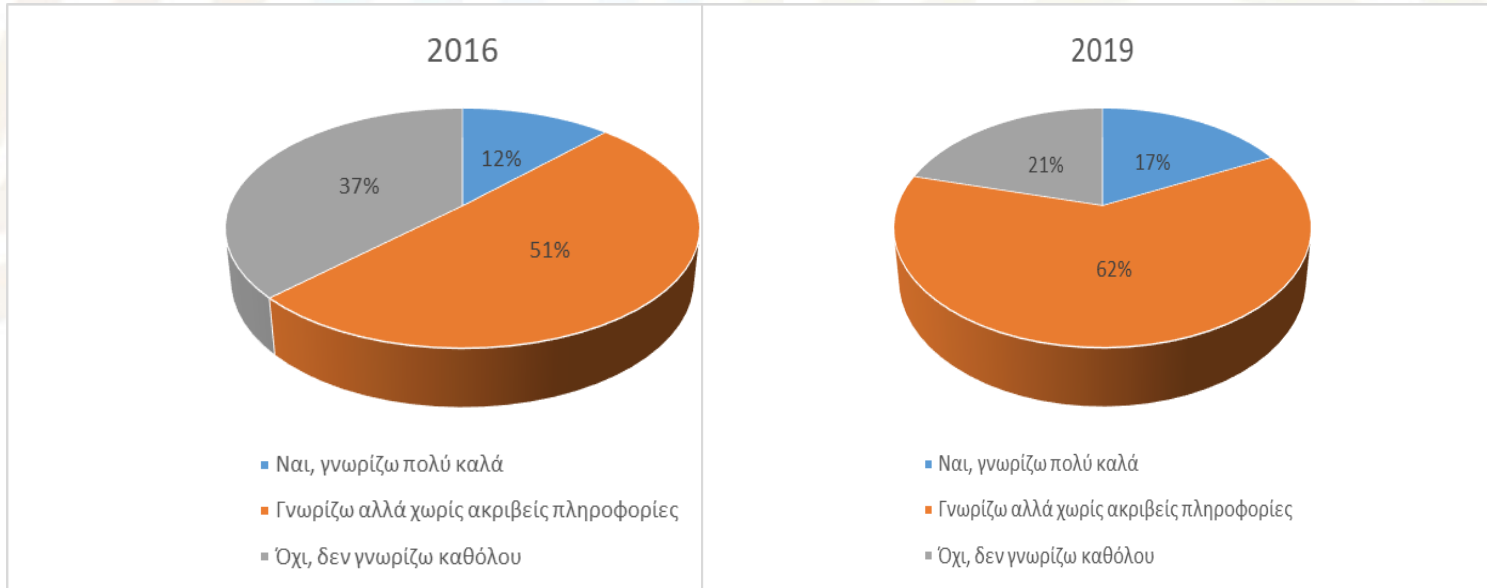
- Ύπαρξη άγνοιας & σύγχυσης γύρω από το Δίκτυο NATURA 2000 & το καθεστώς προστασίας του, στα 4/5 του δείγματος.
- Ύπαρξη προκατάληψης ως προς την επάρκεια / αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας, εθνικής και ευρωπαϊκής, ακόμα και από Εισαγγελείς / Δικαστές και Δικηγόρους.
- Από όλες τις ομάδες αμφισβητείται η επάρκεια των ΜΜΕ ως προς την κάλυψη σχετικών θεμάτων.
- Προκατάληψη τόσο των υπηρεσιακών στελεχών ως προς την περιβαλλοντική ευαισθησία του πληθυσμού, καθώς και των άλλων κοινωνικών εταίρων όσο και των πολιτών ως προς την επάρκεια, εντιμότητα και αποτελεσματικότητα των Υπηρεσιών και της Δικαιοσύνης.

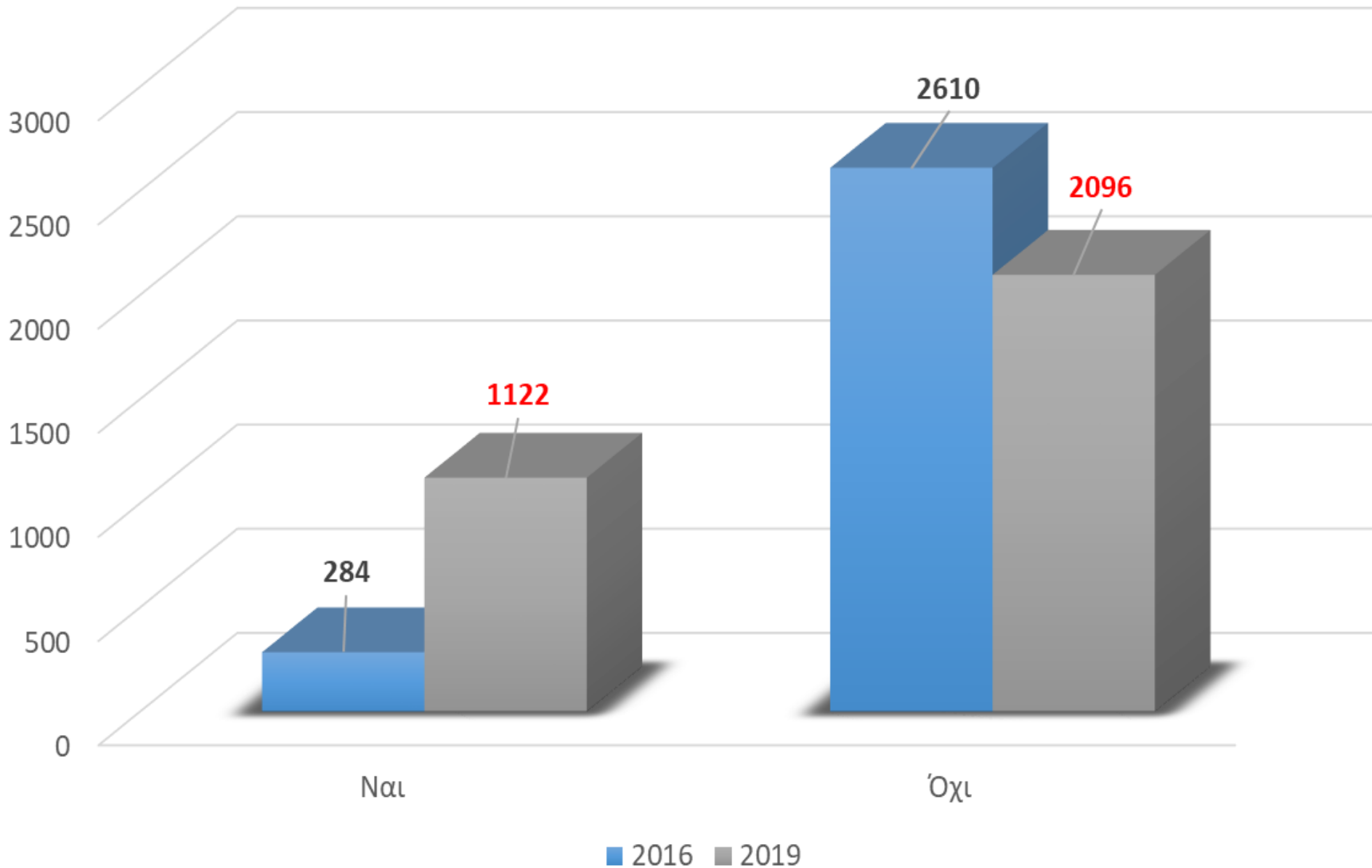
5 χρόνια μετά....

Έρευνα LIFE Natura Themis

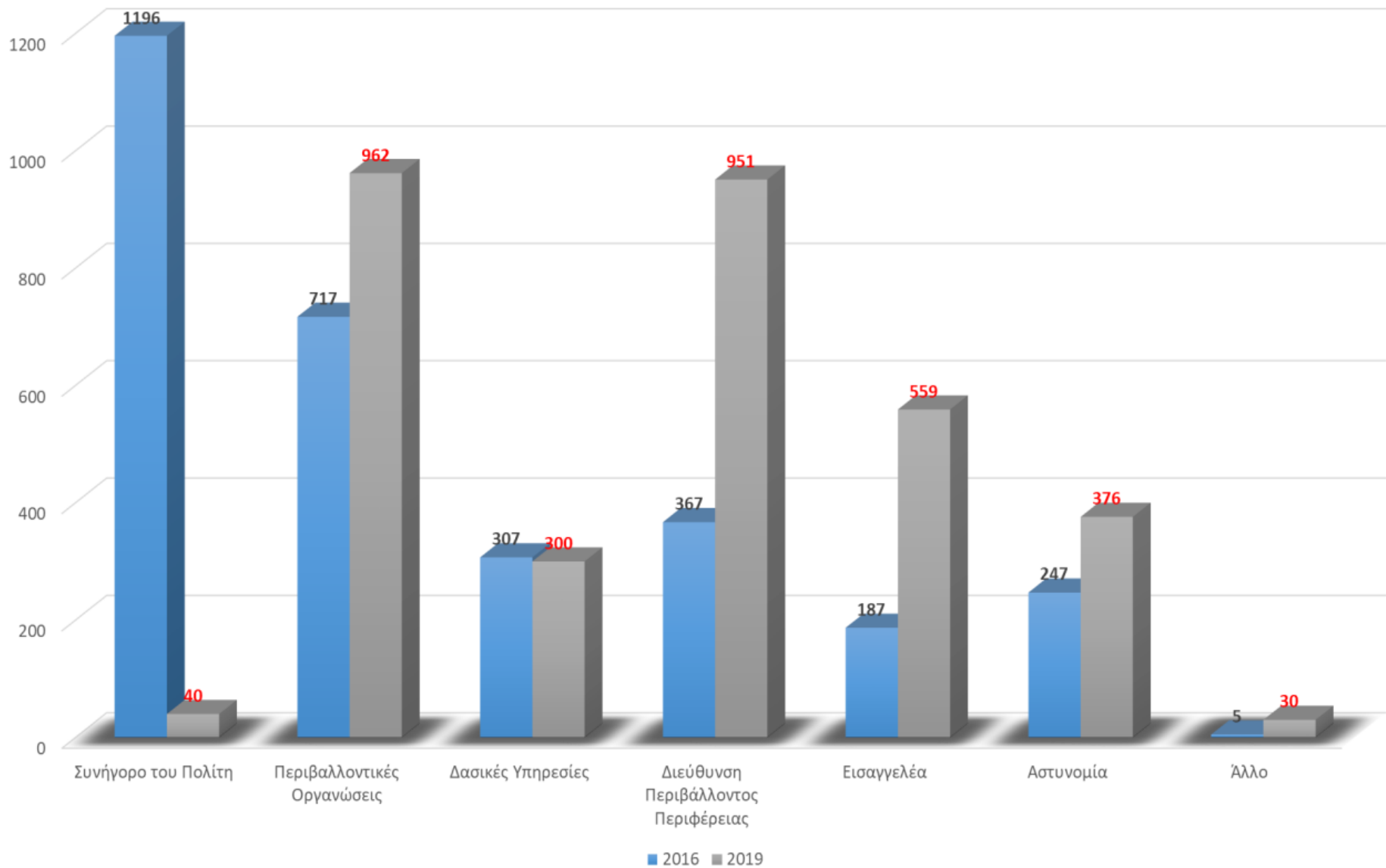
Γνωρίζετε το Δίκτυο Φύση 2000;

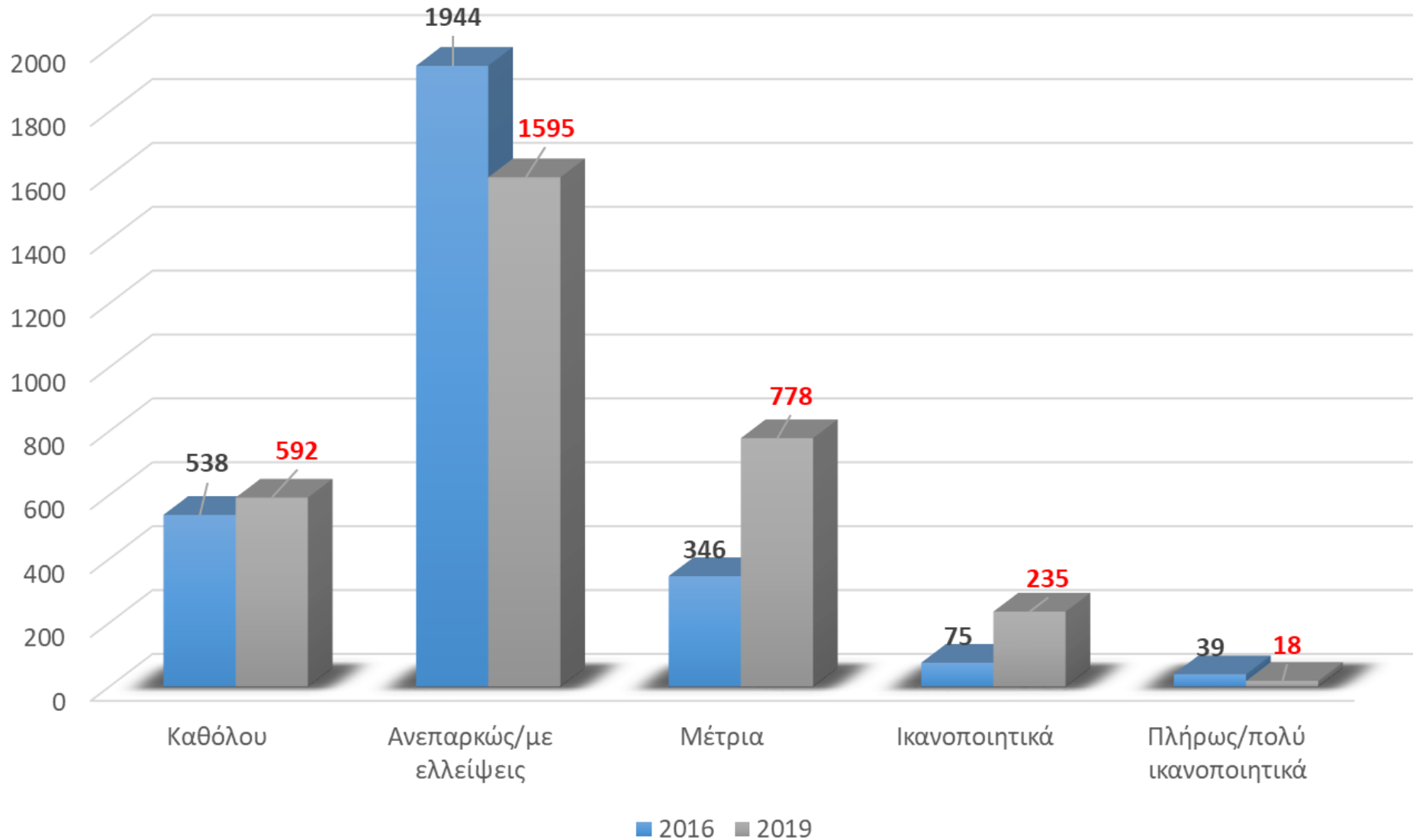
Ερώτηση Β9: Έχετε κάνει ποτέ καταγγελία περιστατικού περιβαλλοντικής υποβάθμισης;

Ερώτηση Β12: Σε ποιόν θα μπορούσατε να καταγγείλετε ένα περιστατικό περιβαλλοντικής υποβάθμισης;

Ερώτηση Β13: Πιστεύετε ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καλύπτουν υποθέσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης;

- Η άγνοια και σύγχυση γύρω από το Δίκτυο Natura 2000 & το καθεστώς προστασίας του, άλλαξε, τα τελευταία 4 χρόνια.
- Βελτίωση γνώσης της τοπικής κοινωνίας ως προς τις υποχρεώσεις & τα δικαιώματα πολιτών & υπηρεσιών σε θέματα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων.
- Αντιστροφή της αδιάφορης και απαθούς στάσης πολιτών / υπηρεσιών ως προς την ενεργοποίησή τους στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών παραβάσεων.
- Βελτίωση γνώσης τους ως προς την πλέον κατάλληλη διαδικασία αναφορών/καταγγελιών περιβαλλοντικών παραβάσεων.
- Η προκατάληψη των πολιτών ως προς την επάρκεια & αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας, εθνικής και ευρωπαϊκής, αλλά & της αποτελεσματικότητας της δίωξης περιβαλλοντικών παραβάσεων, παραμένει ίδια.
- Αμφισβήτηση επάρκειας των ΜΜΕ ως προς την κάλυψη υποθέσεων περιβαλλοντικών παραβάσεων

Είμαστε ένα τμήμα της γης και
αυτή είναι τμήμα του εαυτού
μας. Τα μυρωδάτα άνθη είναι
αδέλφια μας. Το ελάφι, το
άλογο και ο μεγαλοπρεπής
αιτός είναι αδέλφια μας. Οι
βουνίσσιες κορυφές, οι χυμοί
των λιβαδιών, η ζεστασιά του
σώματος του μικρού αλόγου
και ο άνθρωπος – όλα αυτά –
ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Γράμμα αρχηγού Ινδιάνικης φυλής, του Σηάτλ, προς τον
πρόεδρο της Αμερικής 1854

LIFE NATURA
THEMIS

**Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον**

